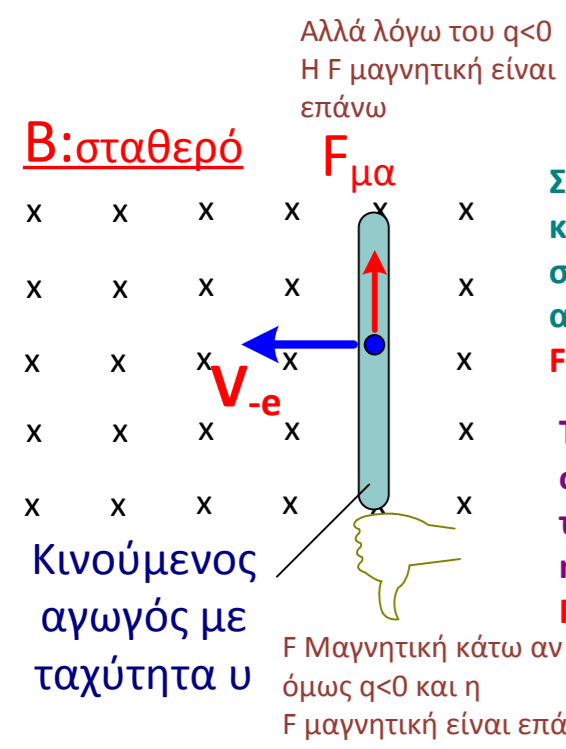

Ηλεκτρομαγνητική Επαγωγή

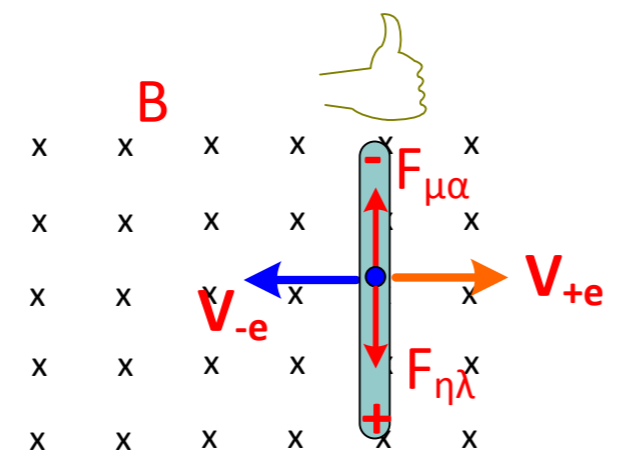
Μεταβολή μαγνητικού πεδίου έτσι ώστε οι γραμμές του B να κινούνται ή να μεταβάλλονται κατά οποιοδήποτε τρόπο δημιουργούν ηλεκτρικό πεδίο :
Επαγόμενο ηλεκτρικό πεδίο επαγόμενη ΗΕΔ.

Το επαγόμενο ηλεκ. πεδίο ασκεί ηλεκτρικές δυνάμεις σε φορτία και είναι **μη διατηρητικό πεδίο** αντίθετα από τα ηλεκτροστατικά πεδία που είναι διατηρητικά.

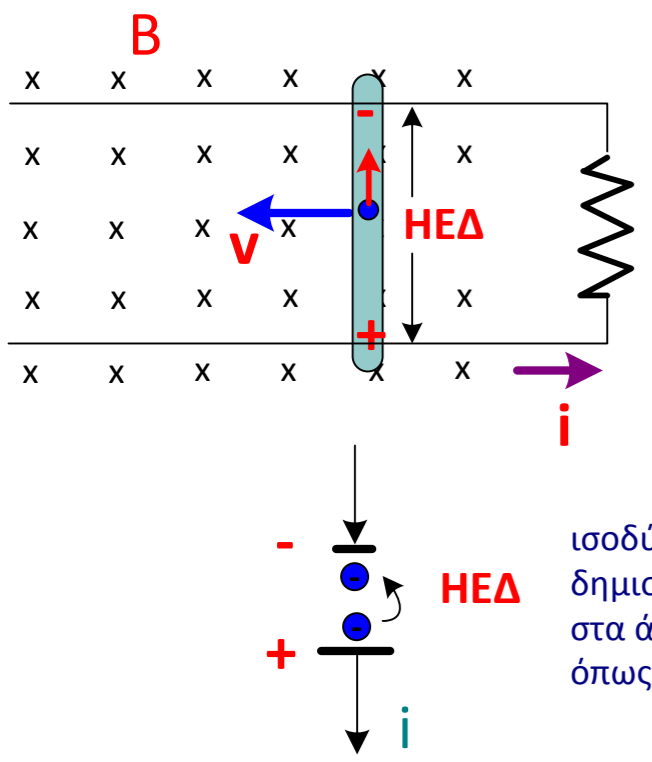
Λόγω του αρνητικού φορτίου του ηλεκτρονίου

Κινητική ΗΕΔ
 Στα ελεύθερα ηλεκτρόνια κινούμενου αγωγού μέσα σε μαγνητικό πεδίο B ασκείται μαγνητική δύναμη $F_{μα} = evB$
 Τα ελεύθερα ηλεκτρόνια συσσωρεύονται στα άκρα του αγωγού δημιουργώντας ηλεκ. πεδίο και ισοροπία $F_{μα} = evB = eE = F_{ηλ}$

Ισοδύναμη ταχύτητα αν είχε θετικό φορτίο το ηλεκτρόνιο

Ο κινούμενος αγωγός δρά σαν μια **αντλία** ηλεκτρονίων τα οποία μπορούν να ρέουν σε κλειστό ηλεκ. κύκλωμα.

Παράγεται **κινητική ΗΕΔ $\mathcal{E}$** :

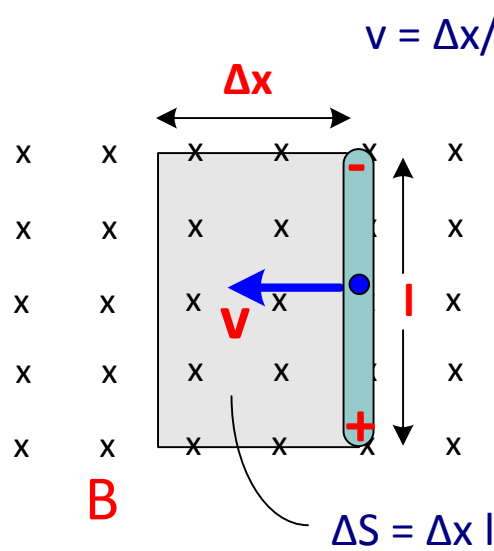
$$\mathcal{E} / l = E \quad \mathcal{E} = l v B$$

$$F_{ηλ} = F_{μα}$$

$$e E = e v B \quad E = v B$$

$$\mathcal{E} = E l \quad \mathcal{E} = l v B = B v l$$

ισοδύναμα δημιουργείται ΗΕΔ στα άκρα της ράβδου όπως σε μπαταρία

$$v = \Delta x / \Delta t$$

$$v l = (l \Delta x) / \Delta t = \Delta S / \Delta t$$

Το γινόμενο vl είναι το εμβαδόν ΔS που σαρώνει ο κινούμενος αγωγός στη μονάδα χρόνου μέσα στο μαγν. πεδίο B .

$$\mathcal{E} = l v B = (\Delta S / \Delta t) B$$

$$\mathcal{E} = (B \Delta S) / \Delta t$$

$$\Phi_B = \int B dS$$

$\Delta \Phi = B \Delta S$: Μαγνητική ροή μέσα από την ΔS

$$\mathcal{E} = (\Delta \Phi) / \Delta t$$

$$1 \text{ Weber} = 1 \text{ Wb} = 1 \text{ T m}^2$$

Μονάδα μαγνητικής ροής

Η επαγόμενη ΗΕΔ $\mathcal{E}$ ισούται με το ρυθμό σάρωσης της μαγνητικής ροής $(\Delta \Phi_B) / \Delta t$ από τον αγωγό

Ισχύει και για οποιοδήποτε σχήμα αγωγού και τυχαία μαγνητικά πεδία B

Αφού το μέτρο του B παριστά τον αριθμό των δυν. γραμμών (n) που διέρχονται ανά μονάδα επιφάνειας (S)

$$B = n / S$$

Η Μαγνητική ροή : $\Phi_B = B S$ μέσα από την S φανερώνει τον αριθμό n των δυν. γραμμών που διαπερνούν τη S

$$\Phi_B = (n/S) S = n$$

Άρα

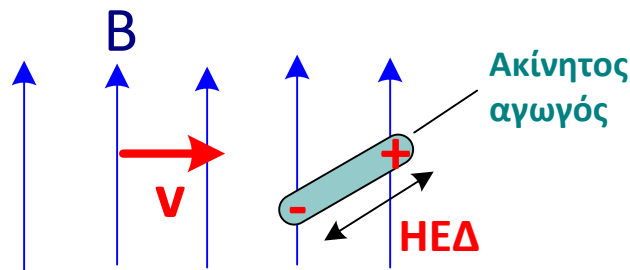
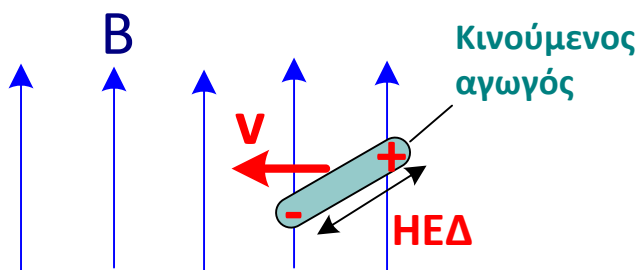
Ο ρυθμός σάρωσης της μαγνητικής ροής $(\Delta \Phi_B) / \Delta t$ ισούται με τον ρυθμό τομής $(\Delta n) / \Delta t$ των γραμμών μαγν. πεδίου από την επιφάνεια που σαρώνει ο αγωγός.

$$\mathcal{E} = (\Delta \Phi_B) / \Delta t = (\Delta n) / \Delta t$$

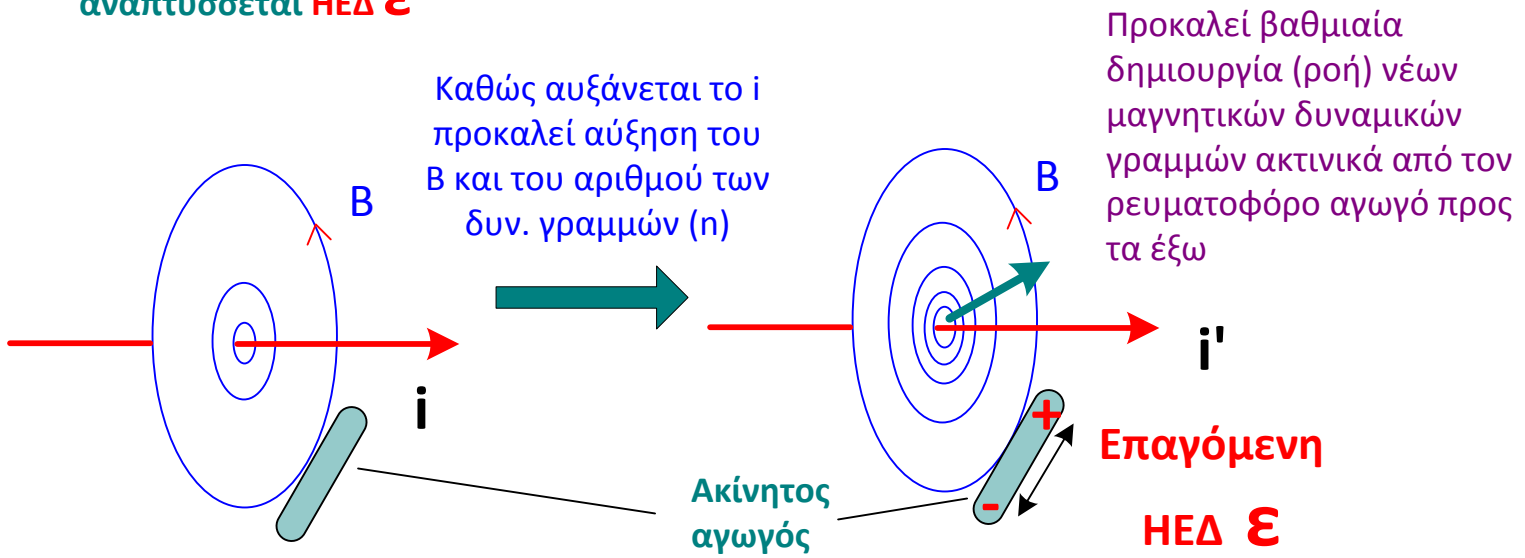
Σε αγωγό αναπτύσσεται ΗΕΔ $\mathcal{E}$ όταν ο αγωγός τέμνει μαγν. γραμμές

Αυτό συμβαίνει ή με κίνηση του αγωγού μέσα σε ακίνητο μαγν. πεδίο

ή με κίνηση μαγνητικού δυν. γραμμών σε ακίνητο αγωγό

Αγωγός τέμνει μαγν. γραμμές ($\Delta n/\Delta t$) όταν μεταβάλλεται το B ($\Delta B/\Delta t$) και άρα αναπτύσσεται **HEΔ $\mathcal{E}$**

$$\mathcal{E} = (\Delta\Phi_B) / \Delta t = (\Delta n) / \Delta t$$

Ακίνητος αγωγός τέμνεται από κινούμενες μαγν. δυν. γραμμές και έτσι επάγεται HEΔ όσο τα i και B μεταβάλλονται.

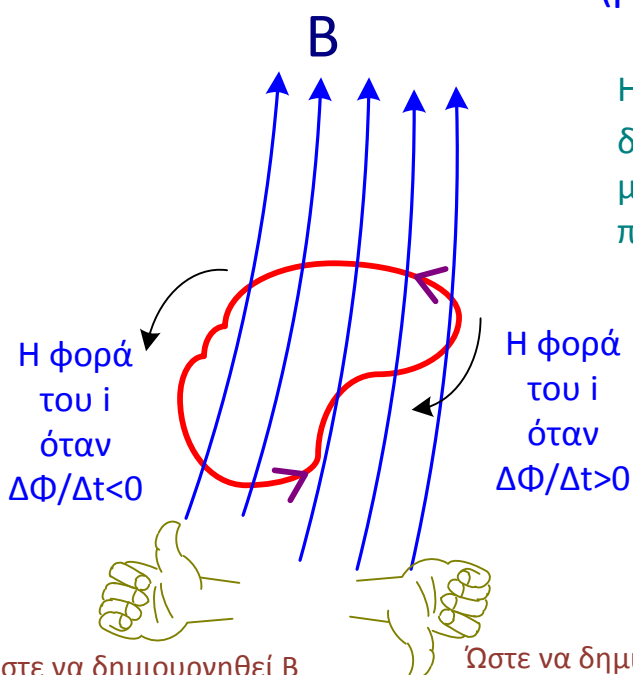
Ο αγωγός που τέμνεται από μαγν. δυν. γραμμές όπου επάγεται HEΔ θεωρείται και μαθηματικός δρόμος.

Νόμος Faraday

Η επαγόμενη **HEΔ $\mathcal{E}$** κατά μήκος κινούμενου ή σταθερού δρόμου σε σταθερό ή μεταβαλλόμενο μαγν. πεδίο αντίστοιχα ισούται με το ρυθμό όπου η Φ σαρώνεται από το δρόμο.

$$\mathcal{E} = (\text{ρυθμός σάρωσης της } \Phi_B)$$

Η επαγόμενη **HEΔ $\mathcal{E}$** γύρω από κλειστό μαθηματικό δρόμο μέσα σε μαγν. πεδίο ισούται με το ρυθμό μεταβολής της Φ που τέμνεται από την επιφάνεια που περικλείει ο δρόμος.

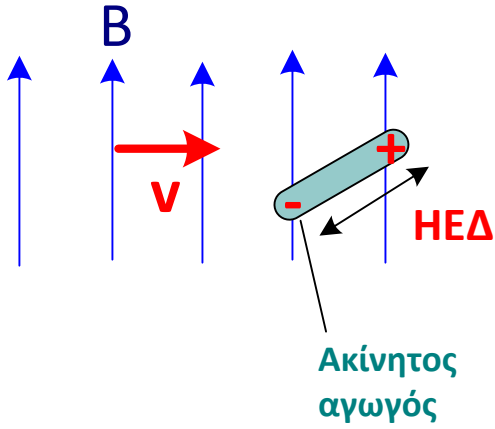

$$\mathcal{E} = - \frac{d\Phi_B}{dt}$$

Ώστε να δημιουργηθεί B προς τα πάνω (αντίχειρας) ώστε να τείνει να διατηρήσει τη ροή σταθερή

Ώστε να δημιουργηθεί B προς τα κάτω (αντίχειρας) ώστε να τείνει να διατηρήσει τη ροή σταθερή

Ενοποίηση ηλεκτρική μαγνητικής δύναμης

Κίνηση μαγνητικών δυν. γραμμών σε ακίνητο αγωγό επάγει ΗΕΔ από το διαχωρισμό των φορτίων στον αγωγό

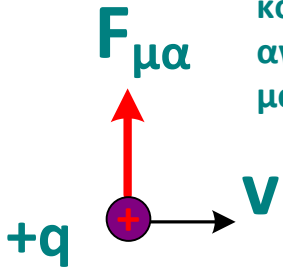
$$\mathcal{E} = - \frac{d\Phi}{dt}$$

Ακίνητος αγωγός άρα $F_{\text{μαγνητική}} = 0$

Ποιά δύναμη διαχωρίζει τα φορτία στον ακίνητο αγωγό ;

Ισοδύναμο ερώτημα

Σε κινούμενο φορτίο +q κοντά σε ρευματοφόρο αγωγό ασκείται μαγνητική δύναμη $F_{\mu\alpha}$.

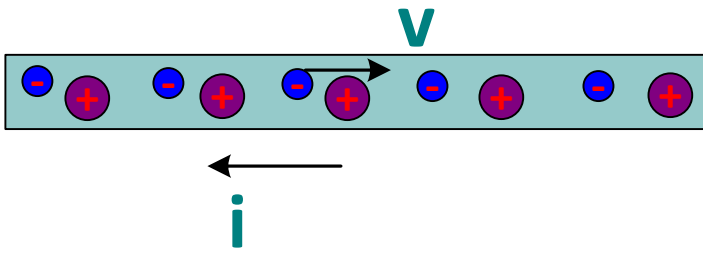
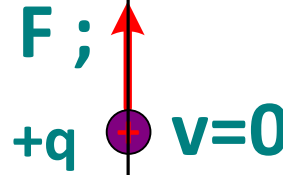
Πού οφείλεται η F ;

Σε κινούμενο σύστημα αναφοράς με ταχύτητα v το +q είναι ακίνητο και:

$$F_{\mu\alpha} = 0$$

η F είναι ηλεκτρική $F = F_{\eta\lambda}$

Γιατί για το ακίνητο σύστημα του φορτίου q ο αγωγός όπως αποδεικνύεται παρακάτω φαίνεται να είναι θετικά φορτισμένος

Ο αγωγός φαίνεται ηλεκτρ. ουδέτερος

Η πυκνότητα θετικού φορτίου είναι $\lambda = q/l$.

Η πυκνότητα φορτίου $\lambda_{\nu\acute{\epsilon}\omicron}$ στο κινούμενο σύστημα είναι :

$$\lambda_{\nu\acute{\epsilon}\omicron} = \lambda(1-v^2/c^2)^{1/2} - \lambda(1-v^2/c^2)^{1/2}$$

αφού $v \ll c$ $\lambda_{\nu\acute{\epsilon}\omicron} = \lambda\{1 + (1/2)v^2/c^2\} - \lambda(1 - (1/2)v^2/c^2)$

$$\lambda_{\nu\acute{\epsilon}\omicron} = \lambda v^2/c^2$$

Ηλεκτρικό πεδίο E ομοιόμορφα φορτισμένου ευθύγραμμου αγωγού με γραμμική πυκνότητα φορτίου $\lambda_{\nu\acute{\epsilon}\omicron}$

$$E = \frac{1}{2\pi\epsilon_0} \frac{\lambda_{\nu\acute{\epsilon}\omicron}}{y}$$

Η νέα πυκνότητα φορτίου $\lambda_{\nu\acute{\epsilon}\alpha}$ είναι περίσσεια θετικού φορτίου και παράγει ηλεκτρικό πεδίο E και άπωση στο +q.

$\lambda v = i$
 $\epsilon_0 c^2 = 1/\mu_0$

$$F = F_{\eta\lambda} = Eq = \frac{\mu_0}{2\pi} \frac{i}{y} qv = F_{\mu\alpha}$$

B

Μαγνητ. πεδίο B σε απόσταση y από ευθ. αγωγό που διαρρέεται από ρεύμα i

Ο αγωγός δεν φαίνεται πλέον ηλεκτρ. ουδέτερος

Σε σχέση με το ακίνητο σύστημα στο κινούμενο σύστημα αναφοράς είναι :

Η πυκνότητα θετικού φορτίου του αγωγού είναι μεγαλύτερη κατά $\lambda(1-v^2/c^2)^{1/2}$ λόγω συστολής του μήκους .

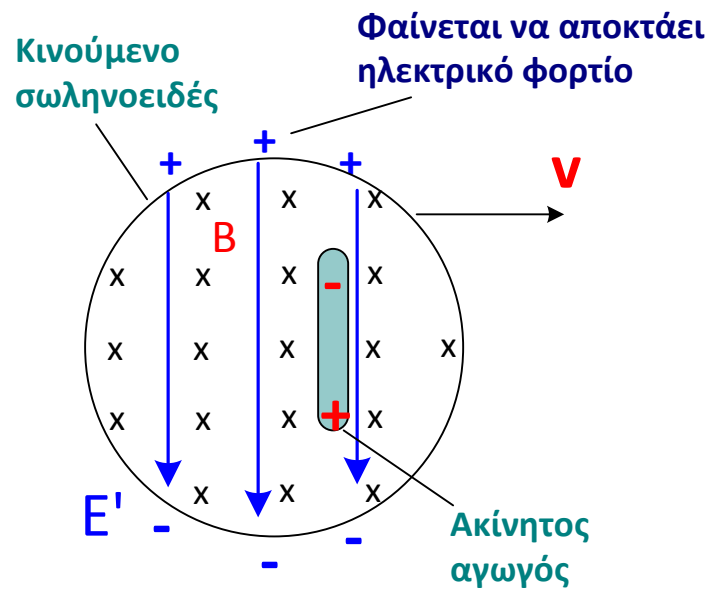
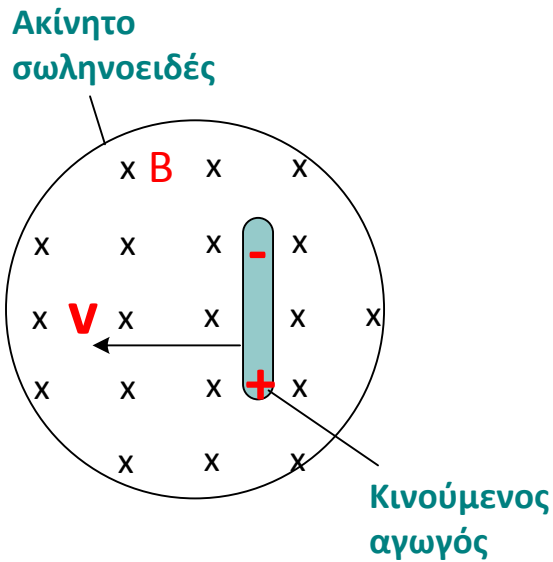
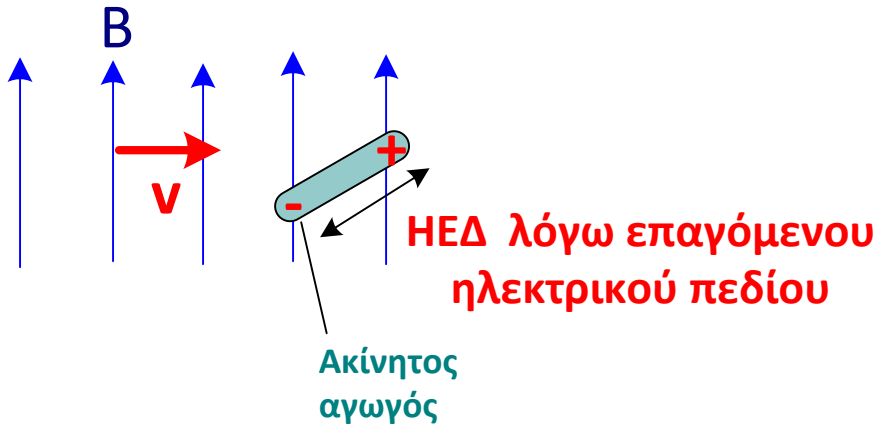
Η πυκνότητα αρνητικού φορτίου του αγωγού είναι μικρότερη κατά $\lambda/(1-v^2/c^2)^{1/2}$ σε σχέση με το ακίνητο σύστημα λόγω του ότι στο κινούμενο σύστημα τα αρνητικά φορτία είναι ακίνητα.

Άρα η F στο κινούμενο σύστημα είναι ηλεκτρική δύναμη : $F = F_{\eta\lambda}$ (άπωση)
Ενώ στο ακίνητο σύστημα η F είναι μαγνητική δύναμη : $F = F_{\mu\alpha}$

Η F σε ακίνητο και σε κινούμενο σύστημα είναι ίδια μόνο ο χαρακτήρας αλλάζει

Η F στο κινούμενο σύστημα είναι ηλεκτρική δύναμη : $F=F_{\eta\lambda}$ γιατί δεν υπάρχει ηλεκτρική ουδετερότητα.

Ενώ στο ακίνητο σύστημα υπάρχει ηλεκτρική ουδετερότητα και η F είναι μαγνητική δύναμη : $F=F_{\mu\alpha}$

Στο ακίνητο σύστημα του σωληνοειδούς, στον αγωγό είναι : $F=F_{\mu\alpha}$ και στο σωληνοειδές υπάρχει ηλεκτρική ουδετερότητα.

Σε κινούμενο σύστημα μαζί με το σωληνοειδές, στον αγωγό είναι : $F=F_{\eta\lambda}$ και στο σωληνοειδές δεν υπάρχει ηλεκτρική ουδετερότητα.

Υπάρχει ηλεκτρικό πεδίο E' παράγοντας έργο στα ελεύθερα φορτία (ΗΕΔ E')

$$F_{\mu\alpha} = F_{\eta\lambda}$$

Επαγόμενο ηλεκτρικό πεδίο

$$E' = vB$$

$$F = F_{\eta\lambda} = E'q$$

$$\mathcal{E} = E' l$$

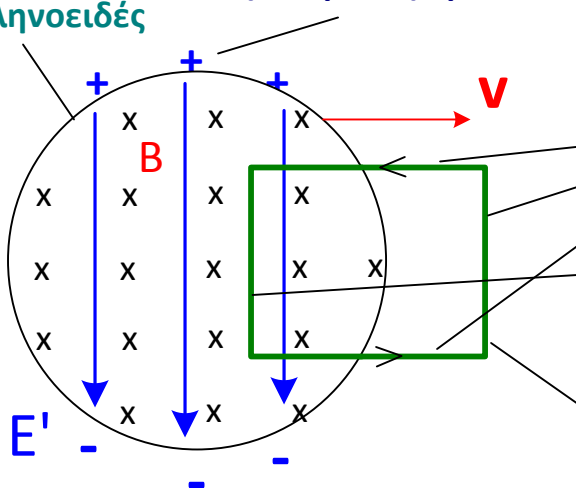
$$\mathcal{E} = \int E' dl$$

Γενικότερη έκφραση

Κινούμενο σωληνοειδές

Φαίνεται να αποκτάει ηλεκτρικό φορτίο

Επαγόμενο ηλεκτρικό πεδίο είναι μη διατηρητικό

$$E' \cdot dl = 0$$

$$\epsilon = \int E' \cdot dl$$

κλειστό πλαίσιο

$$E' \cdot dl \neq 0 \quad \text{άρα} \quad \epsilon = \int E' \cdot dl \neq 0$$

Επαγόμενο ηλεκτρικό πεδίο (E) θα υπάρχει και σε ακίνητο σύστημα αναφοράς όπου υπάρχει μεταβαλλόμενο B. Το E είναι επίσης μη διατηρητικό

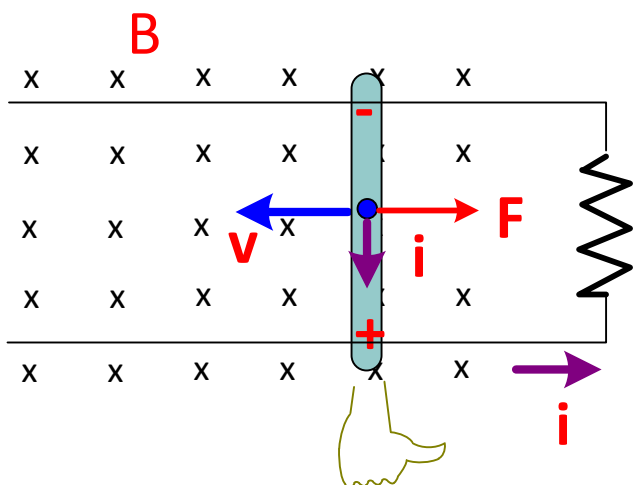
$$\oint E' \cdot dl = - \frac{d\Phi_B}{dt}$$

Ρυθμός σάρωσης μαγνητικής ροής.

Τυχαίος κλειστός δρόμος

Κανόνας του Lenz : Η επαγόμενη ΗΕΔ έχει πάντα τέτοια πολικότητα ώστε να αντιτίθεται στη μεταβολή που την δημιουργήσει.

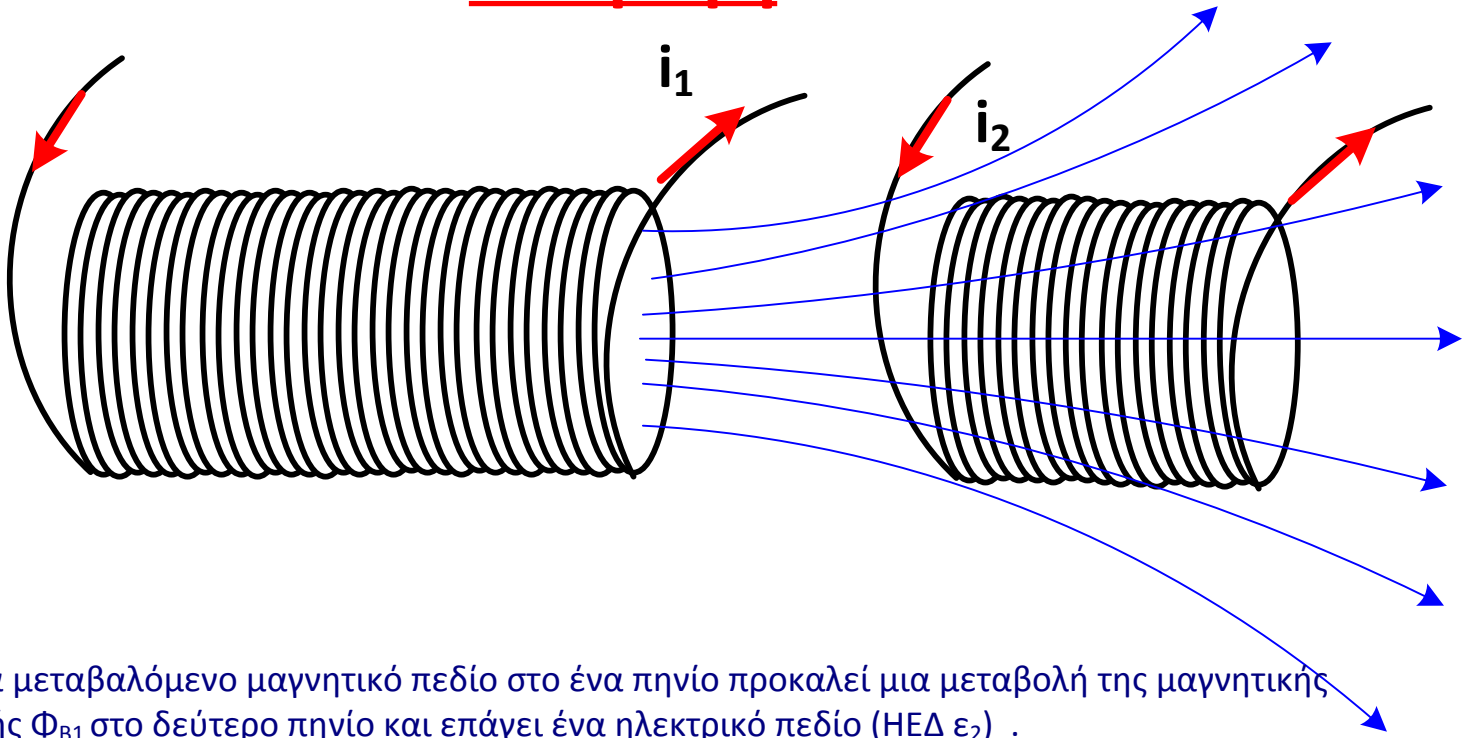
Παράδειγμα κινούμενος αγωγός σε ομογενές Μαγν. πεδίο

Η επαγόμενη ΗΕΔ δημιουργεί ένα ηλεκτρικό ρεύμα, i , με τέτοια πολικότητα ώστε να δρα σ'αυτό μια μαγνητική δύναμη F που να αντιτίθεται στη κίνηση που δημιούργησε την ΗΕΔ.

Η F τείνει να επιβραδύνει τον αγωγό

Επαγωγή

Ένα μεταβαλλόμενο μαγνητικό πεδίο στο ένα πηνίο προκαλεί μια μεταβολή της μαγνητικής ροής Φ_{B1} στο δεύτερο πηνίο και επάγει ένα ηλεκτρικό πεδίο (ΗΕΔ ϵ_2).

$$\epsilon_2 = - \frac{d\Phi_{B1}}{dt}$$

$$\Phi_{B1} = L_{21} i_1$$

$$\epsilon_2 = - L_{21} \frac{di_1}{dt}$$

Αμοιβαία επαγωγή
των πηνίων.

$$L_{21} : 1 \text{ henry} = 1\text{H} = 1\text{V s} / \text{A}$$

Ισχύει και το αντίστροφο.

$$\epsilon_1 = - L_{12} \frac{di_2}{dt} \quad \text{με} \quad L_{21} = - L_{12}$$

Αυτεπαγωγή

Ένα χρονικά μεταβαλλόμενο ρεύμα σε ένα πηνίο προκαλεί ένα μεταβαλλόμενο μαγνητικό πεδίο. Αυτό προκαλεί μια μεταβολή της μαγνητικής ροής Φ_{B1} στο ίδιο το πηνίο που επάγει ένα ηλεκτρικό πεδίο αυτεπαγόμενη ΗΕΔ ή αντι-ΗΕΔ που αντιτίθεται στην μεταβολή του ρεύματος (κανόνας Lenz).

ολική ΗΕΔ = ΗΕΔ εξωτερική + ΗΕΔ αυτεπαγωγής.

Να βρεθεί ο συντελεστής αυτεπαγωγής πηνίου

Σε σωληνοειδές με n σπείρες ανά μονάδα μήκους και συνολικό μήκος l είναι :

$$\Phi_B = S_{\text{σπείρας}} B \text{ (αριθμόςσπειρών)}$$

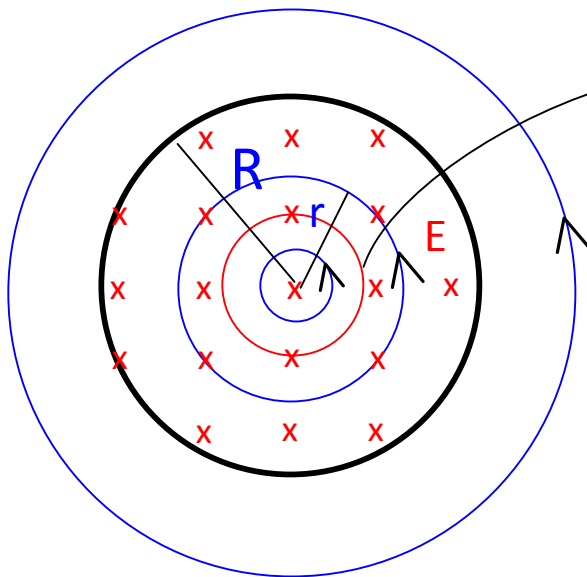
$$\Phi_B = \pi R^2 B n l \quad B = \mu_0 n i$$

$$L = \Phi_B / i \quad L = \mu_0 n^2 \pi R^2 l$$

$$\Phi_B = L I \quad \epsilon = - L \frac{dI}{dt}$$

Συντελεστής
αυτεπαγωγής

Να βρεθεί το επαγόμενο ηλεκ. πεδίο E στο εξωτερικό και στο εσωτερικό μακρού σωληνοειδούς το B είναι : $B = B_0 \sin \omega t$

Κυκλικός κλειστός δρόμος, ακτίνας r

Για $r < R$

$$\oint E \, dl = \mathcal{E}$$

$$\mathcal{E} = - \frac{d\Phi_B}{dt} = -\pi r^2 \omega B_0 \cos \omega t$$

$$\oint E \, dl = 2\pi r E = \mathcal{E} = -\pi r^2 \omega B_0 \cos \omega t$$

$$E = -(1/2) r \omega B_0 \cos \omega t$$

Το E είναι ανάλογο του r . Για $r=0$ $E=0$

Για $r > R$

$$\mathcal{E} = - \frac{d\Phi_B}{dt} = -\pi R^2 \omega B_0 \cos \omega t$$

$$\oint E \, dl = 2\pi r E = \mathcal{E} = -\pi R^2 \omega B_0 \cos \omega t$$

$$E = \frac{1}{2} \frac{R^2}{r} \omega B_0 \cos \omega t$$

Το E είναι αντιστρόφως ανάλογο του r .

Μαγνητική ενέργεια

Οι αυτεπαγωγοί αποθηκεύουν μαγνητική ενέργεια.

Είναι η ενέργεια που καταναλώνεται για την υπερνίκηση της αντι-ΗΕΔ για να επιβληθεί μια ροή ρεύματος.

Αυτή η ενέργεια αποδίδεται στο ρεύμα κατά την ελάττωσή του και τείνει να το διατηρήσει για κάποιο χρονικό διάστημα.

Ρυθμός παραγωγής έργου : $i \mathcal{E} = - L i \, di/dt$

$$\mathcal{E} = - L \frac{di}{dt}$$

Η ενέργεια αποδίδεται από το ρεύμα στην αυτεπαγωγή.

Η ενέργεια που αποθηκεύεται στην αυτεπαγωγή σε χρόνο dt .

$$dU = - i \mathcal{E} \, dt = L i \, di$$

$$U = \int_0^i L i' \, di'$$

$U = (1/2) L i^2$
Μαγνητική ενέργεια αυτεπαγωγής.

Σε σωληνοειδές

$$L = \mu_0 n^2 \pi R^2 l$$

$$U = (1/2) \mu_0 n^2 \pi R^2 l i^2$$

$$B = \mu_0 n i$$

$$U = \frac{1}{2\mu_0} B^2 \pi R^2 l$$

όγκος

$$U = \frac{1}{2\mu_0} B^2 \times \text{όγκο}$$

$$u = \frac{1}{2\mu_0} B^2$$

Μαγνητική ενέργεια ανά μονάδα όγκου.

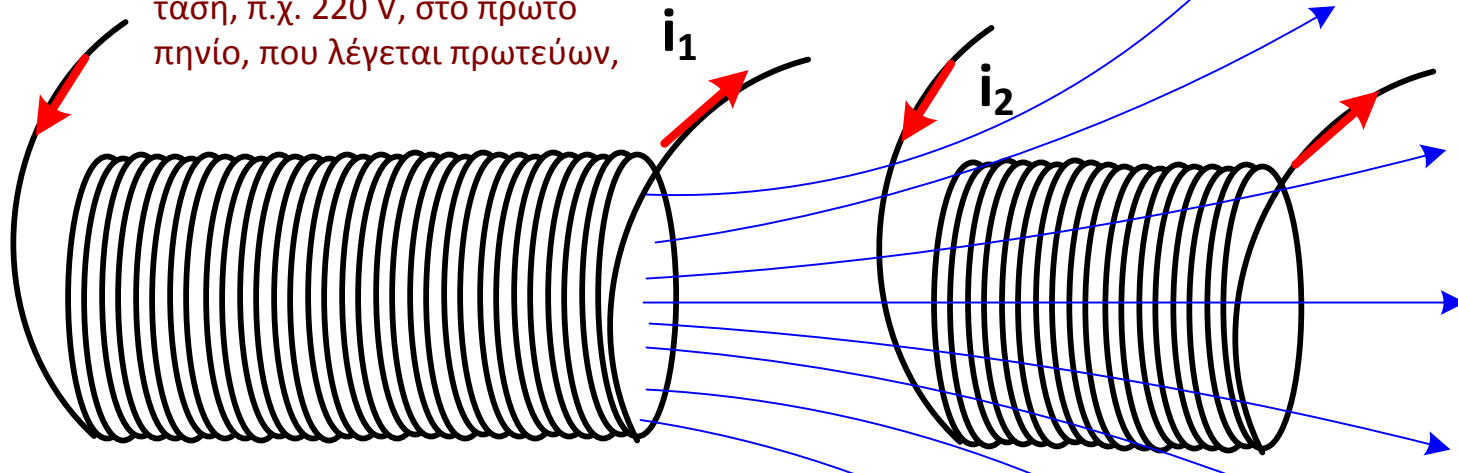
Σε κύκλωμα R L σε σειρά ισχύει :

$$\mathcal{E} - L \frac{di}{dt} - IR = 0$$

$$i = \frac{\mathcal{E}}{R} (1 - e^{-(R/L)t}) \quad \tau = L/R$$

Εφαρμογές επαγωγής μετασχηματιστής

Αν εφαρμόσω εναλλασόμενη τάση, π.χ. 220 V, στο πρώτο πηνίο, που λέγεται πρωτεύων,

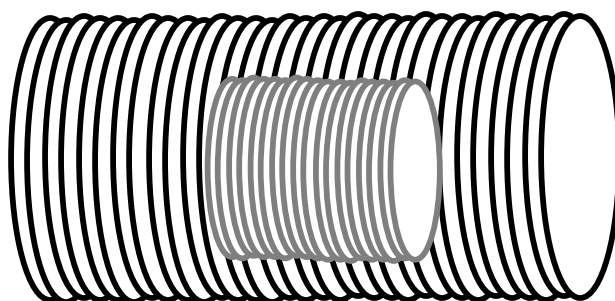

...τότε θα δημιουργείται μεταβολή της μαγνητικής ροής $d\Phi_{12}/dt$ από το πρωτεύων στο δευτερεύων, το δευτερεύων πηνίο...

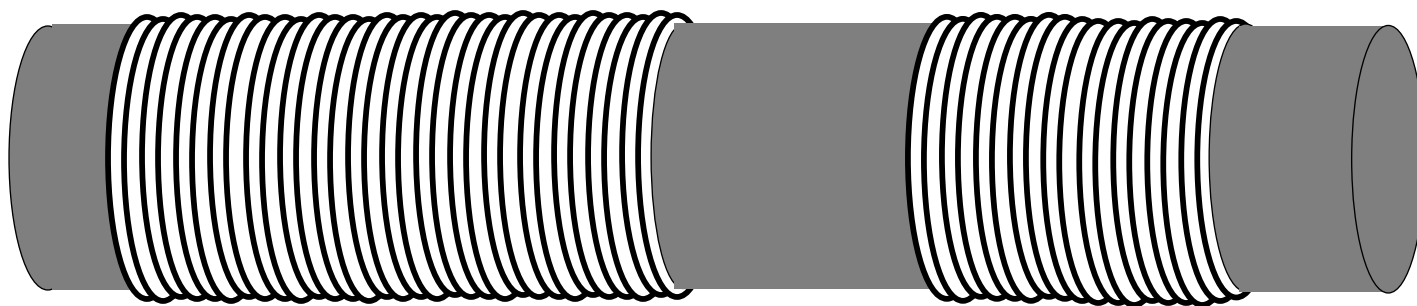
...και έτσι επάγεται ηλεκτρερρετική δύναμη $\mathcal{E}_2$ στο δευτερεύων πηνίο

Όμως για μεγαλύτερη επαγόμενη $\mathcal{E}_2$ δεν πρέπει να χάνεται μαγνητική ροή από το πρωτεύων προς το δευτερεύων δηλ να έχουμε καλύτερη σύζευξη των 2 πηνίων....

...αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη τοποθέτηση του δευτερεύοντος μέσα στο πρωτεύων, οπότε δεν χάνεται μαγνητική ροή, και επιτυγχάνεται πλήρης σύζευξη .....

...ή τα 2 πηνία περιτυλίγονται επάνω σε ένα μαγνητικό ηλικό το οποίο μαγνητίζεται αυξάνοντας το μαγνητικό πεδίο και έτσι επιτυγχάνεται ακόμα καλύτερη σύζευξη

Πρωτεύων τάση $\mathcal{E}_1$ και σπείρες N_1 .

Δευτερεύων τάση $\mathcal{E}_2$ και σπείρες N_2 .

Λόγω του ότι η ίδια μαγνητική ροή διέρχεται και από τα 2 πηνία

$$\frac{d\Phi_1}{dt} = \frac{N_1}{N_2} \frac{d\Phi_2}{dt} \quad \frac{\mathcal{E}_1}{\mathcal{E}_2} = \frac{N_1}{N_2}$$

Δηλ. λιγότερες σπείρες στο δευτερεύων μετασχηματίζει τη τάση σε μικρότερες τιμές

Λόγω του ότι η ισχύς $\mathcal{E}_1 i_1$ του πρωτεύοντος μεταδίδεται στο δευτερεύων σαν $\mathcal{E}_2 i_2$

$$\mathcal{E}_1 i_1 = \mathcal{E}_2 i_2$$

Άρα με λιγότερες σπείρες στο δευτερεύων μετασχηματίζεται η τάση σε μικρότερες τιμές και το ρεύμα i_2 αυξάνεται